

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Szerzői minőség jogi megítélése, tervezői és kivitelezői tevékenység viszonya

Ügyszám: SZJSZT- 25/07/2.

A bíróság által feltett kérdések:

A Fővárosi Bíróság előtt 8.P.24.729/2006. számon szerzői jogsértés megállapítása iránt folyamatban lévő perben a bíróság a SzJSzT-25/07. számon adott szakértői véleménnyel kapcsolatban az alábbi tartalmú pótmegkereséssel fordult a Testülethez:

„... a mellékeltén kézbesített alperesi észrevételekre 30 napon belül terjesszék elő részletes álláspontjukat, elsődlegesen a tekintetben, hogy az alperesek jogelődje, F. S., aki T.I. jogelődje által elkészített tervek kidolgozója volt iparművészként, miért nem tekinthető a szakértői véleményben felsorolt művek szerzőjének, vagy társszerzőjének, és ugyanígy részletezzék az alperesi előkészítő iratban felsorolt művek tekintetében a szakértői véleményben rögzített, de részletesen nem indokolt álláspontjukat.”

Az eljáró tanács szakvéleménye:

Az alperesi előkészítő iratban felvetett kérdések sorrendjében az eljáró tanács az alábbiakban fejt ki álláspontját.

1. A perbeli ügyben a szerzői jogról szóló 1969. évi III. törvény (továbbiakban: régi Szt.) rendelkezései irányadók.

A régi Szt. nem ismeri a „kivitelező”, mint szerző fogalmát. A Képzőművészek, építészeti, műszaki és iparművészeti alkotások, művészi fényképek című X. fejezet a szerzőt a tervezővel azonosítja, szabályozza többek között az alkotások kiállításával, a tulajdonjog átruházásával kapcsolatos kérdéseket.

A régi Szt.-ben foglalt felhatalmazás alapján hozott 9/1970. (VI.25.) MM. sz. rendelet a X. fejezetbe tartozó alkotások felhasználási szerződéseinek feltételeit és szerzői díját állapítja meg. A rendelet Iparművészeti és ipari tervezőművészeti alkotások szerzői díja című mellékletében az alkotások műfaji besorolását követve írta elő kötelezően a díjszabás alsó és felső határát:

„ 1. Ötvös- és fémművészeti alkotások	tervezési díj 100-6000,- Ft	%-os szerzői díj, legfeljebb 3%”
---------------------------------------	--------------------------------	-------------------------------------

2. Bár nem tárgya a pernek, alperesi felvetésre az Alap-, illetve alkotóközösségi tagsággal kapcsolatban álláspontunk a következő.

A Képzőművészeti Alap létesítéséről szóló 24/1952. (III.23.) MT sz. rendelet szerint az Alap célja az általa felvett tagok támogatása volt. A 19/1955. (Np.k.10.) NpM. sz. utasítás szólt a képzőművészeti és iparművészeti alkotóközösségek működésének szabályozásáról. Az állami szervek az alkotásokért a tiszteletdíjat a Képzőművészeti Alapnak vagy az

alkotóközösségeknek fizették.

Az Ötvösművészek Alkotóközössége megkísérelte a tervezők és a kivitelezők szerinti – minden jogszabályi alapot nélkülöző – csoportosítást elvégezni, ezt azonban tagjai határozottan elleneztek, így a tagok előbbieik szerinti definiálása a gyakorlatban soha nem valósult meg.

A zsűriztetés kérdése:

A Képző- és Iparművészeti Lektorátus, illetve a Képzőművészeti Alap a későbbiekben pedig a 10/1968. (II.28.) Korm. rendelettel a korábbi Alapokat egyesítő Művészeti Alap által végzett zsűrizésre azért volt szükség, mert enélkül az állami vállalatok, szövetkezetek, társadalmi szervezetek a művészeti alkotásokra felhasználási szerződést nem köthettek és jogdíjat sem fizethettek.

A képzőművészet, iparművészet egyes kérdésének szabályozásáról szóló 83/1982. (XII.29.) MT sz. rendelet 1.§ szerint „A szerzői jogról szóló 1969. évi III. törvény hatálya alá tartozó ... alkotás ... szerzője saját művészeti alkotását szabadon értékesítheti. 2.§ (1) A gazdálkodó szervezetek ... a társadalmi szervezetek stb. művészeti alkotást csak művészeti szempontból történt elbírálás után szerezhettek be, használhatnak fel és hozhatnak forgalomba.

Az eljáró testület álláspontja szerint a zsűriztetés, illetve az eljárás során felvett zsűri-jegyzőkönyv nem jelenti feltétlenül azt, hogy a Szjt. szerinti egyéni, eredeti alkotás jött volna létre, a felperesnek ezért zsűri-jegyzőkönyvet sem kellett csatolnia kereseti igénye megalapozásához.

Arra az alperesi felvetésre pedig, hogy az alperes saját nevében, mint kivitelező iparművész zsűriztethette alkotásait, válaszunk: ez csak feltételezés, nem tárgya a pernek, és amennyiben alperes zsűriztetett volna, annak egyetlen oka lehetett: elsősorban az egyháznak dolgozott, így elbíraltatás nélkül az előbbieken kifejtettek szerint nem köthetett volna felhasználási szerződést és nem részesült volna díjazásban sem – de ez a szerzői minőségét a konkrét alkotással kapcsolatban nem alapozza meg.

Az eljáró testület itt hivatkozik a **SzjSzT-21/06/1.** sz. szakvéleményre, mely szerint: „... hangsúlyozandó azonban, hogy a **BH 1990/420.** számon közzétett döntés értelmében a „A Képző- és Iparművészeti Lektorátusnak a művészeti alkotásról kiadott értékelése **önmagában nem alapítja meg a szerzői jogvédelmet.**”

Összefoglalva megállapíthatjuk:

- a perbeli vitás ügyre irányadó korabeli jogi szabályozás sajátos szempontokat érvényesített, nevezetesen az alkotások felhasználásában érdekelt állami gazdálkodó szervezetek mozgásterét határozta meg, amennyiben felhasználási szerződés tárgyai csak olyan alkotások lehettek, melyeket az arra jogosított szervek elbíráltak;
- a zsűrizési eljárás, valamint az annak során készült jegyzőkönyv automatikusan nem

keletkezett a Szjt. szerint minősülő egyéni, eredeti jellegű alkotást.

3. Az alperes a szerzői jogról szóló jelenleg hatályban levő 1999. évi LXXVI. törvényből idéz, mely a vitás esetre nem alkalmazható.

Az 1969. évi III. törvény 1. § (1) szerint „Ez a törvény védi az irodalmi, tudományos és művészeti alkotásokat...”

A régi Szjt. V. 1§ (1) példálózó felsorolást ad, „... így különösen: ....

- iparművészeti alkotások és azok tervei.

A végrehajtásáról szóló miniszteri rendelettel egységes szerkezetbe foglalt régi Szjt.-hez (Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1983. Kis jogszabály sorozat, 70. oldal) a Legfelsőbb Bíróság által adott elvi iránymutatás kapcsolódik:

„ I. Szerzői jogi védelemben részesül minden olyan mű, amelynek formáján az alkotó szellemi tevékenységéből fakadó eredetiség jegyei felismerhetők, függetlenül attól, hogy az alkotás milyen esztétikai értékelést vált ki. (Ptk. 86.§, 1969. évi III. törvény 1. § (1) bek.)”

Az alperesi előkészítő irat a Szjt. magyarázataként az „ A szerzői jogi törvény magyarázata című kiadvány (KJK-KERSZÖV Kft., Budapest, 2000.)”, azaz a Kommentár 27. oldalán található esetre hivatkozik, amely azonban nem a régi Szjt., hanem a jelenleg hatályban levő 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szjt.) kommentárját tartalmazza. Ez a vitás ügyben nem alkalmazható, másrészt a felhívott szakértői vélemény tárgya az volt, hogy a kérdéses alkotás szerzői jogi szempontból védelem alá eső alkotásnak minősül-e.

Álláspontunk szerint felperesi jogelőd tervei a már hivatkozott Szjt. szabályozás értelmében önmagukban is védelem alá eső művészeti alkotások.

Az eljáró tanács véleménye szerint a jelen ügyben 25/07. számon készített új szakvélemény azért vált szükségessé, mert a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasította.

4. Szerzőtársi, társszerzői minőség kérdése

Az Szjt. 5. §-a rendelkezik többek között a szerzőtársi, továbbá a társszerzői minőségről. Szerzőtársakról akkor beszélhetünk, ha több szerző úgy hoz létre közös művet, hogy azt nem lehet önálló részekre szétválasztani, míg ha a közös mű önálló részekre szétválasztható, úgy társszerzőkről van szó.

Az eljáró tanács álláspontja a következő:

Amennyiben a művet ugyanaz a személy tervezi és kivitelezi, úgy értelemszerűen ő a szerző, ha pedig a kettő elválik, akkor a kivitelező automatikusan nem válik szerzővé, szerzőtárssá – csak akkor, ha a felek ebben megállapodtak.

A peres eljárás anyagából megállapíthatóan a felperesi jogelőd életében egyetlen alkotásán sem tüntette fel az alperes, mint kivitelező nevét – akinek ilyen igénye nem is volt.

A felperesi jogelőd halála után azonban a helyzet megfordult: alperes tüntette fel saját magát szerzőként, alkotóként, anélkül, hogy a felperesi jogelődöt, mint tervezőt feltüntette volna.

Mindebből az következik, hogy a felperesi és az alperesi jogelőd között sem szerzőtársi, sem pedig társszerzői viszony nem állt fenn.

A régi Szjt. X. fejezet szabályozza az ún. szabad felhasználás eseteit is, melyek azonban kizárólag a szabadban, nyilvános helyen, állandó jelleggel felállított alkotás látképe, továbbá tudományos vagy ismeretterjesztő előadás, oktatás céljára az alkotás képeinek a szerző hozzájárulása és díjazása nélküli felhasználásra vonatkoznak, de nem a művek csekély változtatásokkal, másolás útján történő újraelőállítására.

A felperesi jogelőd minden alkotásból egy-egy példányt készített – az alperesi jogelőd a felperes halála után lemásolta a művek egy részét és saját neve alatt hasznosította.

5. Az SzJSzT-25/07. számú szakvélemény egyes pontjaival kapcsolatos alperesi észrevételek:

Az eljáró tanács a szakvéleményben az egyes alkotásokkal kapcsolatban kifejtett véleményét a rendelkezésére álló anyagok alapján adta.

Az alperesi előkészítő irat 2. oldalán a 2.3 Mátyásföldi stációsorozat c. bekezdésben a következőket nyilatkozta: „... alperes, a már általa korábban, valóban, többnyire T. Gy. tervei alapján készített műről másolatot készített”, tehát a jogsértést maga is elismeri, hiszen a már kifejtettek szerint szabad felhasználásra nincs lehetőség.

Az eljáró tanács az alperesi előkészítő iratban az alperes által a III. 4.,6.,12. stb. pontokban hivatkozott, ugyanezen pontokban foglaltakat fenntartja.

Az alperesi beadvány IV. pontjában felsorolt 8.,9.,10-11.,18.,22.,26. pontok a szakvéleményből nem maradtak ki, ellenkezőleg, az eljáró testület azon álláspontját tartalmazzák, hogy az érintett művek – több esetben az alperes által is elismerten – T. Gy. tervei alapján készültek, nevét az alperes nem tüntette fel, más esetekben a másolt műveket sajátjaként említi.

Az eljáró tanács hangsúlyozza, hogy a perbeli ügyben számos vitatott alkotással összefüggésben nem állt rendelkezésére olyan anyag, melyből a megfelelő jogi konzekvenciákat levonhatta volna.

Budapest, 2009. február 10.

Marácziné dr. Mann Judit
a tanács elnöke

Dr. Zsolnay Judit
a tanács előadó tagja

Miticzky Gábor
a tanács szavazó tagja